

Rīgā, 2016. gada 30.oktobrī

Adresāts:
SIA "Kaugas"
Reģ.nr. 52103074671
Pļavu iela 17
Liepāja LV-3411, Latvija

Kopija (elektroniski):
Dabas aizsardzības pārvalde
Baznīcas iela 7
Sigulda LV-2150, Latvija
E-pasts: daba@daba.gov.lv

TRAPENES ALEJAS IZVĒRTĒJUMS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMO BEZMUGURKAULNIEKU SUGU SAGLABĀŠANAS KONTEKSTĀ

EKSPERTA ATZINUMS
Nr. 2016/31

1. EKSPERTA ATZINUMA SAGATAVOŠANAS MĒRĶIS UN UZDEVUMI

Eksperta atzinuma sagatavošanas mērķis ir pēc SIA "Kaugas" lūguma, Dabas aizsardzības pārvaldes (turpmāk – DAP) publiskā iepirkuma "Aleju apsekošana un izvērtēšana" (Nr. DAP2016/22) (turpmāk – iepirkums) ietvaros **sniegt sertificēta sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperta viedokli par Trapenes alejas (turpmāk – Alejas) nozīmi īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu saglabāšanas kontekstā**. Atbilstoši iepirkuma tehniskajā specifikācijā noteiktajam, eksperta atzinuma sagatavošanas laikā ir pievērsta uzmanība šādiem uzdevumiem – Alejas inventarizācijas (lauka apsekojuma) laikā pārbaudīt, vai tajā ir konstatējama īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu vai šo sugu dzīvotņu klātbūtne (1), raksturot īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu dzīvotņu kvalitāti (2), apkopot publiski pieejamajā zinātniskajā literatūrā, datubāzes un citos informācijas avotos iekļauto informāciju par Alejā līdz šim konstatētajām īpaši aizsargājamajām bezmugurkaulnieku sugām (3), balstoties uz iepriekš minēto informāciju, novērtēt Alejas pašreizējo stāvokli un ilgtermiņa tendences īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu un šo sugu dzīvotņu saglabāšanas kontekstā (4), sagatavot rekomendācijas Alejas apsaimniekošanai īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu un šo sugu dzīvotņu saglabāšanas kontekstā (4), kā arī sniegt Alejas pašreizējo robežu izvērtējumu īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu un šo sugu dzīvotņu saglabāšanas kontekstā (5).

Eksperta atzinums ir sagatavots par sugu grupu – bezmugurkaulnieki. Eksperta atzinumā ir aplūkota informācija par 14.11.2000. LR MK noteikumos Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo sugu sarakstu" uzskaitītajām īpaši aizsargājamajām bezmugurkaulnieku sugām un šo sugu dzīvotnēm. Papildus ir aplūkota informācija arī par dabiskajiem meža biotopiem (Ek u.c. 2002) un Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamajiem meža biotopiem (Auniņš 2013) raksturīgajām bezmugurkaulnieku indikatorsugām, jo tās var palīdzēt novērtēt Alejas nozīmi kopējās bezmugurkaulnieku daudzveidības kontekstā, kā arī norādīt uz atsevišķu īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu klātbūtni. Informācija par citām bioloģiskās daudzveidības vērtībām, to skaitā īpaši aizsargājamajiem biotopiem nav šī eksperta atzinuma kompetencē.

Eksperta atzinums ir sagatavots divos identiskos eksemplāros (katrs uz 7 lpp.) – viens no tiem tiek iesniegts atzinuma pasūtītājam SIA "Kaugas, otrs paliek atzinuma autora rīcībā. Atbilstoši iepirkuma tehniskajā specifikācijā noteiktajam, eksperta atzinums pasūtītājam tiek papildus iesniegts elektroniski *docx formātā. Atbilstoši 16.03.2010. LR MK noteikumos Nr. 267 "Sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu sertificēšanas un darbības uzraudzības kārtība" noteiktajam, informācija par šo eksperta atzinumu, kā arī atzinuma kopija elektroniskā formātā gada nogalē tiks iesniegta Dabas aizsardzības

pārvaldē. Eksperta atzinums ir sagatavots atbilstoši 30.09.2010. LR MK noteikumos Nr. 925 "Sugu un biotopu aizsardzības jomas ekspertu atzinuma saturs un tajā ietvertās minimālās prasības" noteiktajam.

2. EKSPERTA ATZINUMA SAGATAVOŠANAS METODES

2.1. ALEJAS ĢEOGRĀFISKAIS NOVIETOJUMS

Aleja atrodas Apes novada Trapenes pagastā, tās centra koordinātes (LKS-92): X654458, Y370756, zemes kadastra Nr. 36840030430 (Aleja daļēji atrodas arī līdās esošo zemesgabalu teritorijā, atbilstoši Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmā "Ozols", turpmāk – DAP Ozols, pieejamajai informācijai). Alejas ģeogrāfiskā novietojuma kartoshēma ir parādīta 1. un 2.attēlā. Aleja atrodas apdzīvotā vietā – Trapenē, kā arī ārpus tās. **Aleja ir aizsargājama, tai ir dabas pieminekļa statuss**, taču tā nav Natura 2000 teritorija un ir novietota ārpus citām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (DAP Ozols). Papildus apsekota lapkoku aleja Trapenē, gar ceļu virzienā uz Stādzeniem (2.attēls).

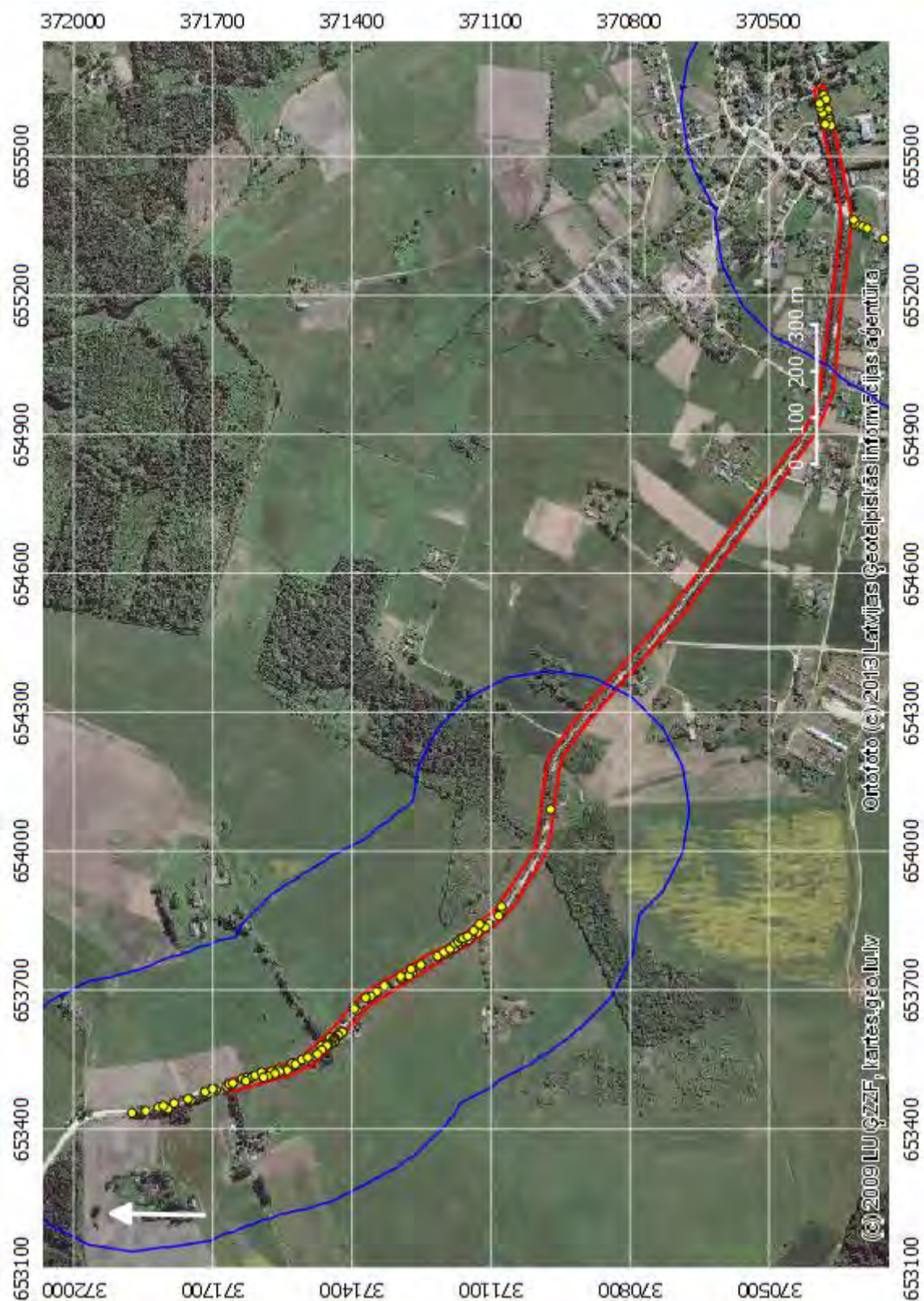
2.2. ALEJAS INVENTARIZĀCIJAS APRAKSTS

Eksperta atzinums ir balstīts uz Alejas inventarizācijā (lauka apsekojumā) dabā konstatētajiem faktiem. Aleja apsekota 18.09.2016., laika periodā plkst. 10:07-12:00. Alejas apsekošanas laikā ir silts, saulains, daļēji mākoņains laiks. Alejas apsekošanas sezona un laikapstākļi ir piemēroti nozīmīgāko alejas apdzīvojošo bezmugurkaulnieku sugu klātbūtnes konstatēšanai. **Alejas inventarizācijā galvenās mērķsugas bija lapkoku praulgrauzis *Osmoderma barnabita* (=emerita), spožā skudra *Lasius fuliginosus* un marmora rožvabole *Liocola marmorata* (=lugubris)**. Visas trīs minētās aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas ir saistītas ar dzīvjiem, augošiem dobumainiem kokiem, kas ir tipiskākais aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu mikrobiotops alejās.

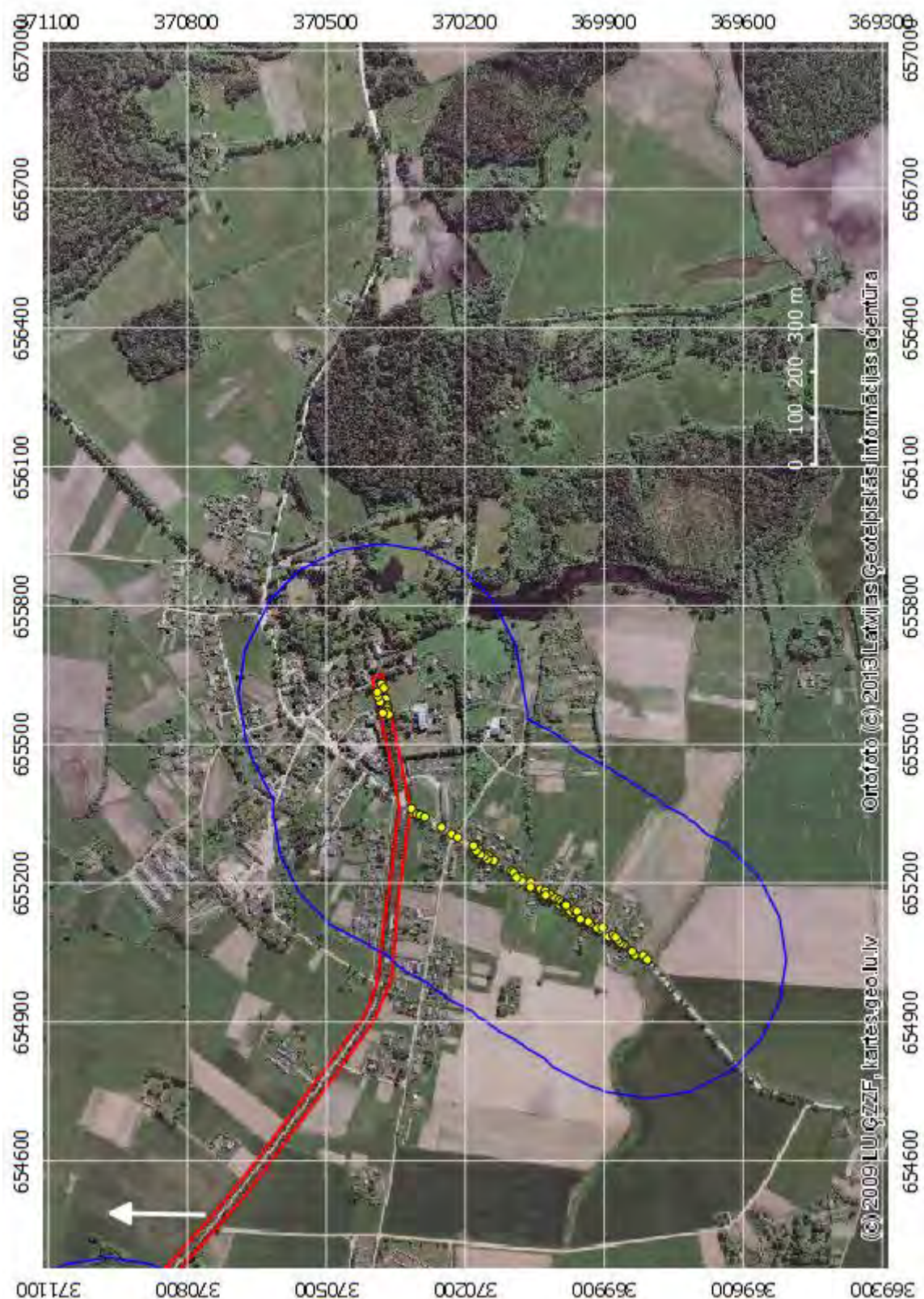
Inventarizācijā bezmugurkaulnieku sugu uzskaitēm izmantota Natura 2000 teritoriju bezmugurkaulnieku monitoringa metodikā (Vilks u.c. 2013) detalizēti aprakstītā un aleju inventarizācijai nedaudz modificētā bezmugurkaulnieku sugu mikrobiotopu pārbaudes metode. Uzskaites laikā eksperts lēnām pārvietojas pa aleju, apskata alejas kokus un mērķtiecīgi pārbauda īpaši aizsargājamajām sugām raksturīgos mikrobiotopus – vecus, dobumainus kokus, nokaltušus kokus, kokus ar sēņu augļķermeņiem u.c. (Telnov 2005, Vilks u.c. 2015). Mikrobiotopu pārbaudes mērķis ir aizsargājamo bezmugurkaulnieku pieaugušo indivīdu, kāpuru vai sugām raksturīgo darbības pēdu (kāpuru ekskrementu, vaboļu izskreju, sasveķojuma) meklēšana. Marmora rožvaboles klātbūtne atzīmēta tikai tādās situācijās, kad atrastas pieaugušās vaboles, to atliekas vai kāpuri. Atzinuma autora ieskatā, marmora rožvaboles klātbūtne nav pārliecinoši pierādāma, balstoties tikai uz kāpuru ekskrementiem, jo tie ir līdzīgi citu rožvaboļu sugu kāpuru ekskrementiem, un dažādas rožvaboļu sugas var apdzīvot vienu un to pašu atradni, vienu un to pašu koku dobumu. Īpaši aizsargājamo sugu atrašanās gadījumā, atradnes kartētas un, izmantojot GPS uztvērēju Trimble Juno 3B, atzīmētas to ģeogrāfiskās koordinātes.

Inventarizācijā noteikts, vai Alejā ir sastopama lapkoku praulgrauža (un citu kopā ar šo sugu dzīvojošo aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu) dzīvotne, kuras detalizēts apraksts ir sniegts pārskatā par Biotopu direktīvā iekļautajām un Latvijā sastopamajām bezmugurkaulnieku sugām (Vilks u.c. 2015). Dzīvotnes kvalitātes stāvokļa raksturošanai izmantoti šādi parametri – vecu, dobumainu platlapju koku klātbūtne (1), dobumaino koku daudzums (2), telpiskais izvietojums (3) un apgaismojuma apstākļi (4), kā arī platlapju koku paaudžu skaits (5). Visi konstatētie dobumainie koki, neatkarīgi no dobumu izmēriem, kartēti un, izmantojot GPS uztvērēju Trimble Juno 3B, atzīmētas to ģeogrāfiskās koordinātes. Papildus atzīmēti vēl citi dažādām aizsargājamajām bezmugurkaulnieku sugām nozīmīgu mikrobiotopu parametri – atsegtas koksnes, sēņu augļķermeņu, sirseņu ligzdu un sulojošo koku klātbūtne.

Aleja dažādos rakursos nofotografēta, iegūstot vispārīgas kopskata un Alejā raksturīgāko aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu mikrobiotopu tuvpļāna fotogrāfijas.

1.attēls. Trapenes alejas ģeogrāfiskā novietojuma kartoshēma (LKS-92 koordinātu sistēma, ziemeļu virziens norādīts ar bultu attēla apakšējā kreisajā stūrī). Paskaidrojumi: alejas robežas parādītas ar sarkanu krāsu, uzkartētie dobumainie koki parādīti ar dzelteniem aplīšiem, ar zilu līniju parādīta 300m buferjosla ap uzkartētajiem dobumainajiem kokiem, saskaņā ar literatūras datiem –parasti šādā attālumā spēj pārvietoties lapkoku praulgrauži, ar sarkaniem aplīšiem parādīta aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu atradnes. Alejas robežu dati: Dabas aizsardzības datu pārvaldības sistēma "Ozols" (skatīts 30.10.2016.). Pamatnes dati: 5.etapa ortofoto karte (Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra, 2013), LU ĢZFF WMS, skatīts 30.10.2016., pieejams <http://www.kartes.geo.lu.lv>. Kartoshēma sagatavota QGIS 2.12.3.

2.attēls. Papildus Trapenē apsekotās alejas ģeogrāfiskā novietojuma kartoshēma (LKS-92 koordinātu sistēma, ziemeļu virziens norādīts ar bultu attēla apakšējā kreisajā stūrī). Paskaidrojumi: alejas robežas parādītas ar sarkanu krāsu, uzkartētie dobumainie koki parādīti ar dzelteniem aplīšiem, ar zilu līniju parādīta 300m buferjosla ap uzkartētajiem dobumainajiem kokiem, saskaņā ar literatūras datiem –parasti šādā attālumā spēj pārvietoties lapkoku praulgrauži, ar sarkaniem aplīšiem parādīta aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu atradnes. Alejas robežu dati: Dabas aizsardzības datu pārvaldības sistēma "Ozols" (skatīts 30.10.2016.). Pamatnes dati: 5.etapa ortofoto karte (Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra, 2013), LU ĢZFF WMS, skatīts 30.10.2016., pieejams <http://www.kartes.geo.lu.lv>. Kartoshēma sagatavota QGIS 2.12.3.

2.3. KAMERĀLĀS DATU ANALĪZES APRAKSTS

Apkopota zinātniskajā literatūrā ("Latvijas Entomologs", Telnov D. un Telnov D. u.c. (2001-2016); "Baltic Journal of Coleopterology", Barševskis A. u.c.; "Acta Biol. Univ. Daugavp.", Barševskis A. u.c.) pieejamā informācija par Alejā jau iepriekš zināmajām īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku (lielākoties vaboļu) sugu atradnēm. Pārbaudīta DAP Ozols un dabas novērojumu portālā Dabasdati.lv esošā informācija. Alejas inventarizācijas laikā iegūtie GIS dati (aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu atradņu koordinātes, dobumaino koku koordinātes) apstrādāti QGIS 2.12.3. programmā. Izmantota LKS-92 koordinātu sistēma. Dobumaino koku telpiskā novietojuma, funkcionālās sasaistes raksturošanai, ap katru dobumaino koku atrašanās vietu konstruēta 300m buferzona (atbilstoši zinātniskās literatūras datiem šādā attālumā parasti spēj pārvietoties lapkoku praulgrauža pieaugušās vaboles, Bāra u.c. 2015). Aprēķināts dažādu Alejā sastopamu aizsargājamajām bezmugurkaulnieku sugām nozīmīgu mikrobiotopu skaits. Lai noteiktu Alejas izolācijas pakāpi lapkoku praulgrauža dzīvotņu kontekstā, izmantojot DAP Ozols datus, noskaidrota tuvākā zināmā lapkoku praulgrauža atradne un aprēķināts attālums līdz tai. Lapkoku praulgrauža dzīvotnes kontekstā, kamerāli izvērtēta Alejas tuvākā apkārtnē, balstoties uz ortofoto karšu, mežaudžu plānu u.c. informāciju.

3. VISPĀRĪGS ALEJAS UN TAI PIEGUĻOŠĀS TERITORIJAS RAKSTUROJUMS

Vispārīgs vizuāls priekšstats par Aleju iegūstams, iepazīstoties ar 3. attēlu. Aleja ir aptuveni 2,7km gara. Tai ir trīs atšķirīgi posmi. Pirmais posms atrodas Alejas austrumu malā, ir īss, un tajā dominē lapkoku – kļavas, liepas, gobas, koki ir vidēja vecuma un veci, tiem ir dobumi. Pirmais posms atrodas apdzīvotā vietā, tuvākajā apkārtnē ir lauku ciemam raksturīga apbūve. Otrs posms, virzienā uz rietumiem, ir garš, tajā aug lielu dimensiju, bioloģiski vecas lapegles. Atšķirībā no pirmā posma, šajā Alejas daļā koki novietoti gar intensīvāk izmantotu, asfaltētu ceļu. Aleja ir ļoti ainaviska. Trešais posms ir garš, atrodas Alejas rietumu malā un to veido platlapji, galvenokārt liepas. Šajā alejas daļā ir vidēji veci un veci koki ar dobumiem. Šajā posmā koki novietoti diezgan tuvu ceļa braucamajai daļai. Visā Alejas garumā koki ir vairāk vai mazāk saules labi izgaismoti. Alejai raksturīga diezgan vienvēidīga vecumstruktūra, dominē vecāki koki. Papildus apsekotā aleja atrodas Trapenē, apdzīvotā vietā, koki novietoti gar ceļu, kas ved uz Stādzeniem. Papildus apsekotā aleja līdzīga aizsargājamās Alejas pirmajam un trešajam posmam. Visās apsekotajās alejas tām ir raksturīga vairāk vai mazāk vienkārša struktūra, vietām ir iztrūkstoši koki un alejas pārrāvumi. Pieguļošajās teritorijās ir lauku ciemata apbūve, viensētas un daudzstāvu ēkas, kā arī atklātas lauksaimniecības zemju ainavas.

4. ALEJAS INVENTARIZĀCIJAS REZULTĀTI

4.1. KONSTATĒTĀS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS BEZMUGURKAULNIEKU SUGAS

Alejas apsekošanā aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas nav konstatētas. Visos platlapju posmos koku dobumos ir konstatēti nenoteiktu rožvaboļu kāpuru ekskrementi, tomēr aizsargājamās marmora rožvaboles *Liocola marmorata* klātbūtni pārliecinoši apstiprināt nav izdevies.

4.2. KONSTATĒTĀS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMO BEZMUGURKAULNIEKU SUGU DZĪVOTNES

Alejas pirmais, trešais posms, kā arī papildus apsekotā aleja atbilst lapkoku praulgrauža dzīvotnei (un citu ar lapkoku praulgrauzi saistītu, dobumainos kokus apdzīvojošo aizsargājamo sugu – marmora rožvaboles, spožās skudras utt. dzīvotnei) relatīvi labā kvalitātē. Alejās, kur dominē platlapji, ir liels dobumainu koku skaits, aizsargājamajā Alejā uzskaitēti 101 dobumaini koki, savukārt papildus apsekotajā alejā vēl 55 šādi koki. Kopā atzīmēti 156 dobumaini koki (1. un 2. attēls). Visi koki ir saules labi izgaismoti. Alejas vecumstruktūrā dominē viena koku paaudze. Papildus dobumainajiem kokiem atzīmēti šādi bezmugurkaulnieku daudzveidībai nozīmīgi mikrobiotopi – atmirušā koksne (zari, stumbra daļas), sulojoši koki, koki ar piepju augļķermeniem, koki ar sabiedrisko plēvspārņu ligzdām un atsegta koksne uz dzīviem kokiem, ar saproksilo kukaiņu izskrejām. Kopā uzskaitīti septiņi nozīmīgi substrāti.

3.attēls. Vispārīgs aizsargājamās Trāpenes alejas (pirmās trīs rindas, attiecīgi – pirmais, otrais, trešais posms) un papildus apsektotās alejas (apakšējā rinda) raksturojums. Alejā aug vidēji veci un veci koki. Gan aizsargājamajā, gan papildus apsektotajā alejā ir tipiska lapkoku praulgrauža dzīvotne ar dobumainiem platlapjiem. Abās alejās kopā ir ievērojams dobumainu koku skaits. Foto: Kristaps Vilks, 2016.

5. KAMERĀLĀS DATU ANALĪZES REZULTĀTI

Pārbaudītajās datubāzēs un zinātniskajā literatūrā nav papildus ziņu par Alejā iepriekš atrastām aizsargājamajām bezmugurkaulnieku sugām. Atbilstoši DAP Ozols datubāzei (skatīts 30.10.2016.) tuvākā zināmā lapkoku praulgrauža atradne ir 11km attālumā.

6. ALEJAS NOZĪME ĪPAŠI AIZSARGĀJAMO BEZMUGURKAULNIEKU SUGU KONTEKSTĀ

Atbilstoši pašreizējam zināšanu līmenim, Alejai ir būtiska nozīme aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu saglabāšanas kontekstā. Lai gan Alejā pašlaik nav atrastas aizsargājamas sugas, tomēr platlapju posmi atbilst prioritāri aizsargājamā lapkoku praulgrauža *Osmoderma barnabita* dzīvotnei labā stāvoklī. Par kvalitāti liecina sekojoši fakti. Pirmkārt, Alejā ir liels dobumaino koku skaits, uzskatīts vairāk nekā 100 šādu koku. Kopā ar papildus apsekoto aleju, dobumaino koku skaits sasniedz literatūrā norādītos aptuveni 160 kokus, kas nepieciešami, lai lapkoku praulgrauzim nodrošinātu populācijas saglabāšanos ilgtermiņā (Bāra u.c. 2015). Jāatzīmē, ka var nodalīt divas dobumaino koku grupas. Aizsargājamās alejas pirmajā posmā dobumaino koku nav daudz, tomēr tas funkcionāli ir saistīts ar papildus apsekoto aleju. Aizsargājamās alejas trešais posms atrodas tālāk no pārējiem platlapju posmiem, taču tur vienā pašā posmā ir aptuveni 90 dobumaini koki. Lokālā līmenī pastāv pārrāvums starp Alejas trešo posmu un pārējiem platlapjiem (attālums lielāks par 300m, kas literatūrā norādīts kā attālums, līdz kuram parasti suga spēj pārvietoties (Bāra u.c. 2015)). Dobumaino koku telpiskā izvietojuma pārrāvumu veido lapegļu posms. Lapegles Latvijā aizsargājamajām bezmugurkaulnieku sugām nav raksturīgs barības augs, tām ir maza nozīme aizsargājamo bezmugurkaulnieku saglabāšanā. Plašākā apkārtnē, Trapenes alejas uzskatāmas par izolētām lapkoku praulgrauža izplatīšanās kontekstā, jo tuvākās zināmās atradnes novietotas tālu, 11km attālumā. Nav gan izslēgts, ka tuvāk atrodama kāda līdz šim neatklāta atradne. Jāatzīmē, ka Trapenes apkārtnē ir vēl citas alejas, piemēram, austrumu virzienā, tādēļ, iespējams, plašākā teritorijā izolācijas ietekme nav tik augsta, kā šobrīd tiek vērtēts. Aizsargājamajā alejā un papildus apsekotajā alejā ir lapkoku praulgrauzim labvēlīgi gaismas apstākļi. Kā negatīvus faktorus jānorāda aleju vienvecuma struktūra, kā arī tas, ka liela daļa no dobumainajiem kokiem atrodas apdzīvotā vietā, kur ir lielāks konfliktsituāciju, bīstamu koku veidošanās situāciju risks. Pašlaik lapkoku praulgrauzim Latvijā un daudzviet citur Eiropā ir nelabvēlīgs aizsardzības stāvoklis (Anonīms 2013a, Anonīms 2013b), un vairāk nekā puse no šīs sugas populācijas ir sastopama atklātā kultūrainavā esošajos parkos, alejās un citos apstādījumos (Telnov 2005, Ranius et al. 2005), alejām ir īpaši būtiska loma šīs sugas saglabāšanā (Telnov, Matrozis 2012). **Trapenes Aleja, jo īpaši kopā ar papildus apsekoto aleju ir viena no retajām alejām Latvijā, kur ir tik liels dobumaino koku skaits. Potenciālajai lapkoku praulgrauža dzīvotnei Trapenē ir labas saglabāšanās perspektīvas, ja alejas tiks atbilstoši apsaimniekotas.** Aizsargājamā Aleja un papildus apsekotā aleja ir piemērotas arī citām bezmugurkaulnieku sugām, jo šeit ir ļoti daudzveidīgi mikrobiotopi.

7. REKOMENDĀCIJAS TURPMĀKAJAI ALEJAS APSAIMNIEKOŠANAI

Alejai noteikti ir saglabājams aizsargājamas alejas, dabas pieminekļa statuss. Ņemot vērā Alejas nozīmi aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu saglabāšanā, rekomendēju plānot šādus Alejas apsaimniekošanas pasākumus:

1. **Alejā saglabājami dobumainie koki.** Jāatzīmē, ka arī nelieli, no ārpuses grūti pamanāmi dobumi var būt piemērota retu, aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu dzīves vieta. Bez mugurkaulnieku daudzveidībai nozīmīgi ir lieli koku dobumi, īpaši, ja tajos ir liels praulu daudzums. Dobumus nedrīkst aizmūrēt, mehāniski norobežot. Nepieciešama regulāra sadzīves atkritumu (pašlaik to nav daudz) izvākšana no dobumiem.
2. Nepieciešama arborista konsultācija par iespējām (koku vainagu kopšana u.c.) Alejas koku ilgmūžība labākai nodrošināšanai. Alejā ir vairāki bīstami koki, kas tuvākajā laikā var nolūzt (4.attēls). Nepieciešams samazināt šādu bīstamu koku veidošanās risku.
3. Cilvēku veselībai un dzīvībai, kā arī transportlīdzekļu satiksmei bīstamu koku izveidošanās situācijās nepieciešams apsvērt, kādas alternatīvas pastāv koku saglabāšanas nodrošināšanai. Ja nepieciešams koku nozāgēt, vajadzīgs Dabas aizsardzības pārvaldes saskaņojums, rekomendējama bezmugurkaulnieku jomas eksperta klātbūtne, lai nozāgējamā koka stumbrā potenciāli esošos aizsargājamo bezmugurkaulnieku individuus

varētu pārvietot uz citiem Alejas kokiem. Ja pastāv tāda iespēja, koku zāģēšanas gadījumā 3-4 gadus saglabājami augsti (>3m) stumbeņi. Ja nav iespējams saglabāt arī stumbeņus, tad koks nozāģējams un 3-4 gadus saglabājams turpat Alejā vai tās tuvumā. Šādā veidā tiek nodrošināts, ka savu attīstību var iziet dobumos dzīvojošo bezmugurkaulnieku kāpuri. Līdzīgi dažus gadus saglabājami arī nokaltušu koku stumbeņi ar mizu, jo atmirušā koksne ir nozīmīgs citu aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu mikrobiotops. Pēc tam kad kokiem nolobās miza, nokaltušu stumbeņu nozīme bezmugurkaulnieku daudzveidības saglabāšanā samazinās.

4. Nepieciešama papildus bezmugurkaulnieku izpēte par papildus apsekoto Aleju. Nepieciešama Trapenes aleju izpēte ar lapkoku praulgrauža feromonu lamatā, lai pārliecinātos, vai šī suga šajā vietā ir sastopama. Metode ir vienkārša un to var veikt Dabas aizsardzības pārvaldes vietējie darbinieki.

4.attēls. Dobumains koks, kas var nolūzt. Nepieciešama atbilstoša apsaimniekošana, lai mazinātu bīstamu koku izraistītas konfliktsituācijas, kas var negatīvi ietekmēt aizsargājamo bezmugurkaulnieku saglabāšanu nākotnē. Nepieciešama arborista konsultācija, situācijas izvērtējums. Foto: Kristaps Vilks, 2016.

8. PAŠREIZĒJO ALEJAS ROBEŽU IZVĒRTĒJUMS

Uzskatu, ka no bezmugurkaulnieku daudzveidības un aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu dzīvotņu saglabāšanas viedokļa ir nepieciešama diskusija par papildus apsekotās Alejas (2.attēls)

iekļaušanu aizsargājamo aleju sarakstā. Tomēr pašlaik lapkoku praulgrauža klātbūtne Trapenē nav konstatēta, tāpēc argumentācija ir nepietiekama. Nepieciešama papildus izpēte.

9. SECINĀJUMI

Atbilstoši pašreizējam zināšanu līmenim, aizsargājamajai Trapenes alejai ir būtiska nozīme īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu saglabāšanas kontekstā. Šeit pašlaik nav konstatētas aizsargājamās sugas, tomēr Aleja (tās daļas, kur sastopami bioloģiski veci platlapji) atbilst potenciālai labas kvalitātes prioritāri aizsargājamā lapkoku praulgrauža dzīvotnei. Alejas daļas, kur sastopamas bioloģiski vecās lapegles, bezmugurkaulnieku daudzveidības saglabāšanai nav nozīmīgas. Trapenes alejā un citās šīs apdzīvotās vietas alejās ir liels dobumainu platlapju skaits. Alejai ir saglabājams dabas pieminekļa, aizsargājamās alejas statuss. Alejā saglabājami dobumaini koki, regulāri izvācami atkritumi no koku dobumiem, pirms bīstamo koku zāģēšanas izvērtējamās dažādas alternatīvas (koku vainagu kopšana, atsaišu izmantošana, augstu stumbeņu īslaicīga saglabāšana).

10. IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

- # Anonīms 2013a. Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā. Novērtējums par 2007.-2012.gada periodu.
http://www.daba.gov.lv/public/lat/dati1/zinojumi_eiropas_komisijai/
- # Anonīms 2013b. Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā. Novērtējums par 2007.-2012.gada periodu.
http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=/lv/eu/art17/envuc1kdw/LV_species_reports-131018-113252.xml&conv=354&source=remote#1084BOR
- # Auniņš A. (red.) 2013. Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2.papildinātais izdevums. Rīga, Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 320 lpp.
- # Bāra J., Nitcis M., Lārmanis V., Valainis U. 2015. Parkveida pļavu un ganību aizsardzības plāns. Daugavpils, Daugavpils Universitātes Dzīvības zinātņu un tehnoloģiju institūts, 86 lpp.
- # Ek T., Auziņš R., Suško U. 2002. Mežaudžu atslēgas biotopu inventarizācija. Metodika. Latvija, Valsts Meža dienests, Östra Götaland Mežu pārvalde, Zviedrija, 76 lpp.
- # Ranius Th. et al. 2005. *Osmoderma eremita* (Coleoptera, Scarabaeidae, Cetnoniinae) in Europe. *Animal Biodiversity and Conservation*, 28(1): 1-44.
- # Telnov D. 2005. Lapkoku praulgrauža *Osmoderma eremita* (Scopoli, 1763) sugas aizsardzības plāns. Rīga, Latvijas Entomoloģijas biedrība, 100 lpp.
- # Telnov D., Matrozis R. 2012. Cultural heritage at the service of nature conservation: *Osmoderma barnabita* Motschulsky, 1845 (Coleoptera: Scarabaeidae) migration corridor in Rīga, Latvia. *Latvian Entomologist*, 51: 63-79.
- # Vilks K. (red.) 2013. Bez mugurkaulnieku monitoringa metodika Natura 2000 teritorijās. Rīga, Latvijas Entomoloģijas biedrība, 65 lpp.
- # Vilks K. (red.) 2015. Latvijā sastopamās Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas. Rīga, Latvijas Entomoloģijas biedrība, Dabas aizsardzības pārvalde, 96 lpp.

Kristaps Vilks,
sertificēts biotopu un sugu aizsardzības jomas eksperts
ar specializāciju par bezmugurkaulniekiem un meža un virsāju biotopiem
(DAP sertifikāts Nr. 10, derīgs līdz 25.03.2019.)
Kontaktinformācija:

tālrunis: 26513497
e-pasts: kristaps.vilks@lu.lv